

INGEZONDEN.

DE ARTSENCURSUS TE DÜSSELDORF.

Geachte redactie!

In het *Tijdschrift* van 17 October is een mededeeling uit de *Duitsche med. Wochenschrift* overgenomen over de moeilijkheden, waarin de academie voor practische geneeskunde te Düsseldorf verkeert. Wellicht is het u daarom niet ongevallig een kort verslag over den zooeven beëindigden najaarscursus te vernemen.

Moge het nu al zijn, dat de practicanten niet talrijk zijn, groot daarentegen was het aantal dergenen, die op dezen herhalingscursus hun kennis kwamen oprisschen. Bij de groote verscheidenheid der belangen en wenschen moet het den docenten niet gemakkelijk geweest zijn om te zorgen, dat alle 60 deelnemers tevreden huiswaarts keerden. Een Russisch dorpsgeneesheer met rijlaarzen onder zijn broekspijpen, wilde hoofdzakelijk zijn obstetrische bekwaamheden wat uitbreiden; een badarts uit Meran was het meer te doen om de nieuwste vorderingen op geneeskundig gebied te vernemen; een fondsdokter uit Elberfeld kwam voor de ongevalleneeskunde; een jong dokter uit Midden-Duitschland beschouwde den cursus als een geschikte gelegenheid om zich voor het examen van „Kreisarzt” te bekwamen; een eerbiedwaardigen ouden man uit Zwaben was geen moeite te veel om — na jarenlange practische ervaring — nu den nadruk op de theorie te leggen; een dokter uit een kleine Oostzeepadplaats, waar voor vele kinderen uit groote steden genezing gezocht werd, tobde zich af om in zake „Säuglingskrankheiten” de opvattingen van CZERNY, FINKELSTEIN, HEUBNER en alle andere opvattingen te leeren, waarmede het publiek hem thuis lastig viel; een collega uit een klein Oost-Pruisisch landstadje . . . wat behoef ik nog vele voorbeelden op te noemen om u duidelijk te maken, dat de een kwam om praktisch, de ander voor de theorie, dat een derde *capita selecta* wenschte te hooren, terwijl een vierde zich een overzicht over het geheel wenschte.

Voor de docenten geen eenvoudige taak, maar zij hebben des te meer aanspraak op waardeering, waar ook ditmaal de deelnemers zeer dankbaar bleken te zijn, voor hetgeen hun werd geboden.

Voor bijzonderheden over de inrichting van terrein en gebouwen, over het doel en het werkprogram der instelling verwijs ik naar den brief van dr. HJLMANS in het *Tijdschrift* van 20 Juni jl.

Geheimrat WITZEL (chirurgie) toonde ons in de eerste plaats zijn operatietechniek, waarbij opviel de uiterste verfijning waarmede getracht wordt den patiënt in het algemeen, de wond in het bijzonder voor schadelijke invloeden te bewaren. Terwijl de weerstand van den patiënt zoo hoog mogelijk opgevoerd wordt door hem geruimen tijd vóór de operatie zorgvuldig te verplegen en op te kweeken, heeft men gebroken met het oude principe van rust na de operatie, indien deze een normaal verloop neemt. Rugligging wordt ook bij buikoperaties vermeden. Ademhalingsoefeningen, massage en torsie van de beenen worden slechts daar toegepast, waar het onmogelijk is den patiënt in de eerste dagen na het ingrijpen te laten opzitten of rondloopen. Ook bij

de regeling van het dieet laat men de organen zoo spoedig mogelijk hun normale functie weer verrichten. In het kort: het reconvalescentietijdperk ligt meer vóór dan na de operatie.

Op verzoek van WITZEL was de KEATING HART uit Marseille overgekomen om ons zijn „fulguration” te toonen. Tenslotte werden nog die onderwerpen besproken, welke de deelnemers zelf hadden opgegeven.

Prof. OPITZ hield zijn voordrachten over de voornaamste onderwerpen der obstetrie en gynaecologie in hetzelfde amphitheater als WITZEL. Wij mochten dit evenwel ditmaal betreden zonder de mondspoeling, rieten overschoenen en gazen aangezichtssluiers, welke de chirurgie den vorigen dag geëischt had. Ook hier is met het principe van uitsluitende rust gebroken en stond het den gezonden kraamvrouwen vrij den 2den dag na de bevalling op te staan. De involutio uteri zou hierdoor sneller geschieden. Verder waren wij in de gelegenheid een verlossing in scopolamine-morphine-versuffing bij te wonen. Velen volgden de oefeningen op het phantoom.

Prof. HOFFMANN behandelde de physische therapie, de diagnostiek der zenuwziekten. en verder ongeveer het geheele gebied der inwendige geneeskunde. Zijn voordrachten werden opgeluisterd door uitstekende demonstraties. Vooral de geprojecteerde Röntgenogrammen van long- en pleura-aandoeningen mogen in dit opzicht vermeld worden. Met belangstelling namen wij kennis van de resultaten der operatie van FREUND bij longemphyseem, van de behandeling van het chronisch gewrichtsrheumatisme met emanatiehoudend water en van de ondervinding opgedaan bij de toepassing der methode FORLANINI bij longtuberculose. Eenige zeer belangrijke voordrachten over de diagnostiek en de therapie der beginnende longtuberculose werden gehouden door dr. GRAU. Dr. v. D. VELDEN behandelde de moderne pharmacologie.

Prof. SCHLOSSMANN volgde een anderen weg en had eenige hoofdstukken uit de paediatric uitgekozen om deze wat meer in bijzonderheden te kunnen bespreken. Ditmaal waren aan de beurt de tuberculose (waarbij het scbitterend succes eener specifieke behandeling op bepaalde gevallen toegepast niet onvermeld mag blijven), de voedingsstoornissen van den zuigeling, hart- en nieraandoeningen e.a. Zijn kliniek der zuigelingsziekten werd door een aantal uitnemende voordrachten van dr. ENGEL aangevuld, waarbij ook de melkhygiëne en het melkonderzoek ter sprake kwamen.

Dr. STERN behandelde de meest voorkomende huidziekten. Een college over lichttherapie door den assistent dr. LÖWENBERG, die zich daarmede practisch en experimenteel een jaar lang had beziggehouden, werd eveneens zeer op prijs gesteld. Ook aan de serumreactie volgens WASSERMANN werd door dr. STERN een college gewijd.

De voordrachten van LUBARSCH (pathol. anatomie), PERETTI (psychiatrie), REIMER (neus-, keel- en oorziekten), PFALZ (oogziekten), LINIGER en KEHL (sociale geneeskunde), WITZEL (orthopaedie en urologie) werden door mij niet bezocht, ten deele omdat zij met andere uren samenvielen. Dr. SCHRAKAMP toonde ons de verschillende hygiënische inrichtingen der stad Dusseldorf. Prof. WENDELSTADT was door ziekte verhinderd zijn voordrachten over infectieziekten te houden.

Geen moeite bleek den docenten dus te veel, om het ons naar den zin te

maken. Bij het vele wat ons op wetenschappelijk gebied werd aangeboden, werden wij aangenaam getroffen door de buitengewone bereidwilligheid, waarmede deze aanbieding geschiedde. Dit ondervonden zij, die op een vraagstuk wat nader wilden uitgaan. Ook zij die de gezellige bijeenkomsten, den avondmaaltijd bij Geheimrat WITZEL, en het afscheidsfeest in de Tonhalle hebben bijgewoond, hadden den indruk: „es ist gar hübsch von solchen groszen Herren, so menschlich gar mit uns zu sprechen”.

Ik meen daarom goed te doen de academie bij onze landgenooten aan te bevelen. Op het gehalte van het onderwijs hebben de bestaande moeilijkheden geen invloed gehad.

Het secretariaat der academie (Moorenstrasse 1) verschaft alle noodige inlichtingen.

Hoogachtend

's-Gravenhage, 21 October 1908.

G. J. HUËT.

GONORRHOË EN SPECIFICITEIT.

De heeren VAN HOUTUM en POLAK DANIËLS noodzaken mij nog eenmaal op bovenstaand onderwerp terug te komen.

De conclusie, waartoe GÖTTE en ik ons na samenvatting der verschillende besproken punten hebben laten verleiden, luidt voor wie lezen kan als volgt:

„Dat het gelukt, bij honden met een gewone staphylococcen-cultuur een plaatselijk etteringsproces op te wekken, waarbij optreden gonococcenvormen, welke een gedeeltelijke intracellulaire ligging vertoonen, terwijl zij bovendien zich langzamerhand gaan onderscheiden door hun neiging om bijna uitsluitend te groeien op serum van een dier derzelfde soort als het besmette”.

Tegen deze slotsom is tot nog toe door POLAK DANIËLS en VAN HOUTUM niets zakelijks aangevoerd.

Het zakelijke toch in hun stukje van 3 Oct. j.l. heeft met deze slotsom niets te maken. Toen ik naar aanleiding van dit stukje schreef, dat het in hoofdzaak zakelijk was gesteld, meende ik daarmede op vormelijke wijze te kennen te hebben gegeven, dat er ook niet zakelijke dingen in voorkwamen.

Indien men in een vaktijdschrift als het *Nederl. Tijdschr. v. Geneeskunde* onderwerpen als het bovenstaande wenscht te bespreken, dan dient men dat op een dusdanige wijze te doen, dat die bespreking ook voor den practischen geneesheer duidelijk is; dit nu geschiedt noch in het eerste noch in het tweede ingezonden stuk van VAN HOUTUM en POLAK DANIËLS. Terwijl zij in het laatste ingezonden stukje toonen begrepen te hebben, dat de biologische reacties voor de definitie van sommige micro-organismen met name de coccensoorten niet kunnen worden gebruikt, wordt nogmaals een onderzoek van DE CHRISTMAS tegen ons uitgespeeld en bij de lezing daarvan zal wel geen enkel niet-specialist-bacterioloog, zooals bijna alle lezers van het *Nederlandsch Tijdschr. v. Geneeskunde*, begrepen hebben waar het om ging.

Vermoedelijk wordt door POLAK DANIËLS en VAN HOUTUM gedoeld op de artikelen, welke voor eenige jaren in de *Annales de l'Institut PASTEUR* van de hand van DE CHRISTMAS zijn verschenen en waarin hij beschrijft, dat het hem gelukt is een gono-toxine te bereiden en dieren tegen het gonococcengift te